

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGÔ VIỆT ANH

**ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ SỬ DỤNG ĐẤT SẢN XUẤT
NÔNG NGHIỆP VÀ ĐỀ XUẤT HƯỚNG SỬ DỤNG
ĐẤT PHÙ HỢP TẠI HUYỆN HÀM YÊN
TỈNH TUYÊN QUANG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI

Thái nguyên - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa hề bảo vệ một học vị nào.

Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và thông tin trích dẫn trong luận văn đều được chỉ rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, ngày 05 tháng 12 năm 2014

Tác giả luận văn

Ngô Việt Anh

LỜI CẢM ƠN

Để có được kết quả nghiên cứu này, trong thời gian học tập và thực hiện luận văn tốt nghiệp, ngoài sự cố gắng và nỗ lực của bản thân tôi đã nhận được sự giúp đỡ vô cùng tận tình của cơ sở đào tạo, cơ quan công tác, gia đình và bạn bè.

Trước hết tôi xin chân thành cảm ơn Trường Đại học Nông Lâm – Đại học Thái Nguyên, các thầy cô tại Phòng Quản lý Đào tạo Sau Đại học, Khoa Quản lý tài nguyên, Khoa Môi trường đã tận tình giúp đỡ tôi trong suốt quá trình đào tạo.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới GS.TS. Nguyễn Thế Đăng, người thầy đã trực tiếp hướng dẫn trong quá trình nghiên cứu, hết lòng tận tụy vì học trò.

Xin trân trọng cảm ơn sự giúp đỡ tạo điều kiện của Ủy ban nhân dân huyện Hàm Yên, Ủy ban nhân dân và nhân dân các xã được lựa chọn điều tra; Trung tâm Khuyến nông tỉnh, Chi cục Bảo vệ thực vật tỉnh; các phòng: Tài nguyên & Môi trường; Phòng Thống kê; Phòng Nông nghiệp huyện Hàm Yên, tỉnh Tuyên Quang.

Cuối cùng tôi xin cảm ơn sự giúp đỡ của các đồng chí Lãnh đạo đơn vị đang công tác, cảm ơn bạn bè và đồng nghiệp đã động viên, tạo điều kiện tốt cho tôi hoàn thành khóa học này.

Thái Nguyên, ngày 05 tháng 12 năm 2014

Tác giả luận văn

Ngô Việt Anh

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	iii
MỤC LỤC.....	iv
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	vii
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	viii
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	ix
MỞ ĐẦU.....	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài	2
2.1. Mục tiêu tổng quát	2
2.2. Mục tiêu cụ thể.....	2
3. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài	3
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU NGHIÊN CỨU.....	4
1.1. Tình hình sử dụng đất nông nghiệp trên Thế giới và Việt Nam	4
1.1.1. Tình hình sử dụng đất nông nghiệp trên Thế giới.....	4
1.1.2. Tình hình sử dụng đất nông nghiệp của Việt Nam	5
1.2. Nghiên cứu về hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp	7
1.2.1. Khái quát về hiệu quả.....	7
1.2.2. Hiệu quả sử dụng đất.....	9
1.2.3. Những yếu tố ảnh hưởng đến hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp.....	12
1.2.3.1. Nhóm yếu tố về điều kiện tự nhiên	12
1.2.3.2. Nhóm các yếu tố kinh tế, xã hội.....	12
1.2.3.3. Nhóm các yếu tố kinh tế, tổ chức.....	13
1.2.3.4. Biện pháp kỹ thuật canh tác	13
1.2.4. Lựa chọn các chỉ tiêu đánh giá hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp	14
1.2.5. Các chỉ tiêu đánh giá hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp.....	14
1.3. Quan điểm về phát triển nông nghiệp theo hướng hiệu quả và bền vững	16
1.4. Xu hướng sử dụng đất nông nghiệp theo hướng hàng hoá	18
1.4.1. Những xu hướng phát triển nông nghiệp trên Thế giới	20

1.4.2. Phương hướng phát triển nông nghiệp Việt Nam	22
1.5. Xác định các loại hình sử dụng đất bền vững	23
1.5.1. Loại hình sử dụng đất.....	23
1.5.2. Cơ sở đánh giá các loại hình sử dụng đất bền vững.....	24
1.6. Một số kết quả nghiên cứu đánh giá về sử dụng đất bền vững tại Việt Nam.....	25
CHƯƠNG 2: NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	28
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	28
2.2. Nội dung nghiên cứu.....	28
2.2.1. Đánh giá điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội của huyện Hàm Yên	28
2.2.2. Hiện trạng sử dụng đất của huyện.....	28
2.2.3. Đánh giá hiệu quả và lựa chọn các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp ...	28
2.2.4. Đề xuất loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp và giải pháp phát triển phù hợp cho sản xuất nông nghiệp tại huyện Hàm Yên	28
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	29
2.3.1. Phương pháp chọn điểm nghiên cứu.....	29
2.3.2. Phương pháp thu thập số liệu.....	29
2.3.2.1. Điều tra số liệu thứ cấp	29
2.3.2.2. Điều tra số liệu sơ cấp	30
2.3.3. Phương pháp chuyên gia.....	30
2.3.4. Phương pháp tổng hợp và xử lý số liệu.....	30
2.3.5. Phương pháp tính hiệu quả các loại hình sử dụng đất	30
CHƯƠNG 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	32
3.1. Điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội huyện Hàm Yên	32
3.1.1. Điều kiện tự nhiên.....	32
3.1.1.1. Vị trí địa lý	32
3.1.1.2. Địa hình, địa mạo	33
3.1.1.3. Khí hậu.....	33
3.1.1.4. Thủy văn.....	34
3.1.2. Các nguồn tài nguyên.....	35
3.1.2.1. Tài nguyên đất.....	35
3.1.2.2. Tài nguyên nước.....	36

3.1.2.3. Tài nguyên khoáng sản.....	36
3.1.2.4. Tài nguyên rừng	37
3.1.2.5. Tài nguyên nhân văn	37
3.1.3. Điều kiện kinh tế - xã hội.....	38
3.1.3.1. Dân số lao động.....	38
3.1.3.2. Tình hình kinh tế	39
3.1.3.3. Thực trạng sản xuất nông, lâm, ngư nghiệp.....	39
3.1.3.4. Kinh tế công nghiệp	41
3.1.3.5. Kinh tế dịch vụ - du lịch.....	42
3.1.3.6. Thực trạng cơ sở hạ tầng kỹ thuật, hạ tầng xã hội	42
3.1.4. Đánh giá chung về điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội của huyện Hàm Yên	44
3.2. Thực trạng sử dụng đất huyện Hàm Yên.....	45
3.2.1. Biến động sử dụng đất đai	45
3.2.2. Hiện trạng sử dụng đất đai.....	46
3.3. Đánh giá hiệu quả các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp trên địa bàn huyện Hàm Yên.....	49
3.3.1. Hiện trạng các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp trên địa bàn huyện	49
3.3.2. Đánh giá hiệu quả các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp	53
3.3.2.1. Hiệu quả về kinh tế	53
3.3.2.2. Hiệu quả xã hội	61
3.3.2.3. Hiệu quả Môi trường.....	65
3.3.2.4. Đánh giá tổng hợp các loại hình sử dụng đất.....	73
3.4. Đề xuất sử dụng đất sản xuất nông nghiệp huyện Hàm Yên	76
3.4.1. Định hướng phát triển nông nghiệp huyện Hàm Yên	76
3.4.2. Quan điểm sử dụng đất sản xuất nông nghiệp	77
3.4.3. Đề xuất các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp có hiệu quả	78
3.4.4. Đề xuất các giải pháp thực hiện	82
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ	85
1. Kết luận	85
2. Đề nghị.....	87

TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	87
PHỤ LỤC	91

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

CPTG	Chi phí trung gian
CNHN	Công nghiệp hàng năm
CNLN	Công nghiệp lâu năm
GTSX	Giá trị sản xuất
GTGT	Giá trị gia tăng
HTCT	Hệ thống canh tác
HQĐV	Hiệu quả đồng vốn
KT-XH	Kinh tế xã hội
LĐ	Lao động
LM	Lúa mùa
LX	Lúa xuân
LUT	Loại hình sử dụng đất
NTTS	Nuôi trồng thủy sản
NXB	Nhà xuất bản
TNHH	Thu nhập hỗn hợp
Tr.đ	Triệu đồng
UBND	Ủy ban nhân dân

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1: Giá trị sản xuất nông, lâm, ngư nghiệp từ năm 2011-2013	41
Bảng 3.2: Biến động quỹ đất của huyện Hàm Yên giai đoạn năm 2010 – 2013	46
Bảng 3.3: Hiện trạng sử dụng đất của huyện Hàm Yên năm 2013	47
Bảng 3.4: Diện tích và cơ cấu sử dụng đất nông nghiệp huyện Hàm Yên năm 2013	49
Bảng 3.5: Các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp của huyện Hàm Yên ...	50
Bảng 3.6: Phân cấp mức độ đánh giá hiệu quả kinh tế các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp	54
Bảng 3.7: Hiệu quả kinh tế các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp tại tiểu vùng 1	55
Bảng 3.8: Đánh giá hiệu quả kinh tế các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp tại tiểu vùng 1	56
Bảng 3.9: Hiệu quả kinh tế các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp tại tiểu vùng 2	58
Bảng 3.10: Đánh giá hiệu quả kinh tế các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp tại tiểu vùng 2	59
Bảng 3.11: Phân cấp mức độ đánh giá hiệu quả xã hội các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp	61
Bảng 3.12: Đánh giá hiệu quả xã hội các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp tại tiểu vùng 1	62
Bảng 3.13: Đánh giá hiệu quả xã hội các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp tại tiểu vùng 2	63
Bảng 3.14: Phân cấp mức độ đánh giá hiệu quả môi trường sử dụng đất sản xuất nông nghiệp	66
Bảng 3.15: So sánh mức sử dụng phân bón với tiêu chuẩn bón phân cân đối và hợp lý....	68
Bảng 3.16: Lượng thuốc bảo vệ thực vật thực tế sử dụng và khuyến cáo	69
Bảng 3.17: Đánh giá hiệu quả môi trường các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp tại tiểu vùng 1	71
Bảng 3.18: Đánh giá hiệu quả môi trường các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp tại tiểu vùng 2	72
Bảng 3.19: Đánh giá khả năng lựa chọn các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp tại tiểu vùng 1	73

Bảng 3.20: Đánh giá khả năng lựa chọn các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp tại tiểu vùng 2.....	74
Bảng 3.21: Đề xuất các loại hình sử dụng đất sản xuất nông nghiệp huyện Hàm Yên đến năm 2020	81

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 3.1: Sơ đồ mối liên hệ vùng huyện Hàm Yên – Tỉnh Tuyên Quang	32
Hình 3.2: Cơ cấu lao động huyện Hàm Yên năm 2013	38
Hình 3.3: Cơ cấu kinh tế huyện Hàm Yên năm 2013	39
Hình 3.4: Giá trị các ngành sản xuất nông, lâm, ngư nghiệp huyện Hàm Yên giai đoạn 2011-2013.....	41
Hình 3.5: Biến động quỹ đất của huyện giai đoạn 2010 – 2013	46

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Đất đai là một tài nguyên quý giá đối với mọi quốc gia, là tư liệu sản xuất chủ yếu, là đối tượng lao động, đồng thời cũng là sản phẩm của lao động. Mọi hoạt động của các ngành, các lĩnh vực đều cần đến một diện tích đất nhất định. Trong lĩnh vực nông nghiệp, đất đai là tư liệu sản xuất đặc biệt, là đối tượng của sản xuất nông nghiệp.

Việt Nam là nước có diện tích đất bình quân trên đầu người thấp, với phần lớn dân số đang sống ở khu vực nông thôn và nông nghiệp vẫn là nguồn thu nhập chính thì hiệu quả của việc sử dụng đất đai nói chung, đất nông nghiệp nói riêng là vô cùng quan trọng. Đối với nền sản xuất nông nghiệp nước ta với những đặc trưng như: sản xuất còn manh mún, nhỏ lẻ, công nghệ lạc hậu, năng suất chất lượng còn chưa cao, khả năng liên kết cạnh tranh trên thị trường và sự chuyển dịch cơ cấu sản xuất nông nghiệp còn yếu; thêm vào đó quá trình đô thị hóa và sự gia tăng dân số đã gây áp lực mạnh mẽ đến việc chuyển đổi mục đích sử dụng đất làm cho diện tích đất nông nghiệp ngày càng bị thu hẹp, chính vì vậy, sử dụng đất nông nghiệp một cách đúng đắn, có hiệu quả và bền vững là những yêu cầu có tính cấp thiết hiện nay.

Hàm Yên là huyện miền núi nằm về phía Tây Bắc của tỉnh Tuyên Quang, có thị trấn Tân Yên là trung tâm hành chính của huyện, cách thành phố Tuyên Quang 42km. Tổng diện tích tự nhiên của huyện là 90.054,60 ha chiếm 15,35% diện tích tự nhiên toàn tỉnh (586.732,71 ha), bao gồm 18 đơn vị hành chính (01 thị trấn và 17 xã). Trong những năm qua Đảng bộ và nhân dân các dân tộc huyện Hàm Yên đã phát huy truyền thống quê hương, những tiềm năng lợi thế của địa phương, tích cực, thi đua lao động sản xuất, tạo sự chuyển biến rõ rệt trên các lĩnh vực kinh tế - xã hội, an ninh - quốc phòng; huyện đã tập trung cho việc phát triển sản xuất nông, lâm nghiệp, kết hợp với việc ứng dụng các tiến bộ khoa học kỹ thuật để nâng cao hiệu quả sử dụng đất; triển khai việc quy hoạch các vùng sản xuất tập trung thu hút đầu tư vào các lĩnh vực công nghiệp, chế biến đồ gỗ, sản xuất giấy, bột giấy, cây ăn quả..., qua đó đã góp phần chuyển dịch cơ cấu kinh tế nâng cao đời sống nhân dân trên địa bàn.